

تأثیر سازمان‌های مردم‌نهاد بر مؤلفه‌های امنیت

سیدحسین صالحی*

تاریخ دریافت مقاله: ۹۴/۱۰/۱۵

عباس خلجی**

تاریخ تأیید مقاله: ۹۴/۱۲/۰۲

احمد باصری**

صفحات: ۳۱-۵۶

چکیده

سازمان‌های غیردولتی امروزه جایگاه بسیار رفیعی در تحولات جهانی و مناسبات مختلف اقتصادی، اجتماعی و سیاسی و امنیتی دارند، چرا که در جامعه مدنی امکان مشارکت و عضویت افراد در قالب مجموعه‌هایی خارج از دولت به صورت مستقل وجود دارد. در این مقاله از دو روش مفهومی و پرسشنامه‌ای استفاده شده است و در آن تأثیر سازمان‌های مردم‌نهاد در پنج مؤلفه «اعتماد، آگاهی و آموزش، مشارکت، کارآمدی نظام و مشروعیت نظام» که در ایجاد امنیت مؤثرند بررسی گردید. جامعه آماری از کارشناسان و نخبگان مرتبط با موضوع در دو سطح تحصیلی دکتری و کارشناسی ارشد در ۱۳ مرکز مختلف علمی، اداری و نظامی و امنیتی تهران می‌باشند و از روش نمونه‌گیری تمام شمار ۱۱۰ نفر و با استفاده از روش تحلیل آماری و IPA با تحلیل وضعیت مطلوب به اهمیت موضوع و وضعیت موجود به عملکرد سازمان‌های مردم‌نهاد با پایایی کل ۰/۸۹۴ این نتایج حاصل شد: سازمان‌های مردم‌نهاد به ترتیب در مقوله‌های ۱- افزایش اعتماد مردم ۲- کمک به رشد مشروعیت نظام از طریق آگاهی و آموزش ۳- افزایش مؤلفه مشارکت جامعه مدنی ۴- تأثیر بر کارآمدی نظام، بیشترین تأثیر را در مهار بحران‌های امنیتی داشتند که از این شاخص‌ها افزایش اعتماد مردم از طریق آگاهی و آموزش از نظر عملکرد و اهمیت از مطلوبیت بالایی برخوردار بود.

کلیدواژه‌ها: سازمان‌های مردم‌نهاد، امنیت، اعتماد، آگاهی و آموزش، مشارکت،

مشروعیت و کارآمدی

* دانش‌آموخته کارشناسی ارشد مدیریت بحران

** استادیار دانشگاه جامع امام حسین(ع)

مقدمه

گرفتاری اصلی بعضی از کشورها در حوزه امنیت در عقب‌ماندگی از تغییرات اجتماعی ناشی از عدم فعال کردن قشر عظیم جامعه به‌عنوان نهادهای تأثیرگذار که سبب رشد مشارکت مردم و خروج نظام از حکومت مطلقه به حکومت تکثرگرا و از اقتصاد بهره‌کش به اقتصاد فراگیر و از فرهنگ تحجر به فرهنگ پویای برگرفته از ریشه‌های اعتقادات دینی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در تحولات جهان غیر دولتی است. این سازمان‌های مردم‌نهاد "NGO" می‌باشند.

موضوعات اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، آموزشی این امور در جمهوری اسلامی ایران بر اساس اجرای ماده ۱ ماده ۱۳۸ قانون اساسی و به استناد تصویب‌نامه شماره ۲۷۸۶۲ ت ۳۱۲۸۱ هـ مورخ ۸/۵/۸۴ هیئت‌وزیران پروانه فعالیت سازمان‌های مردم‌نهاد در سطح وزارت کشور، استانداری و فرمانداری شهرستان‌ها برای متقاضیانی که شرایط را دارند با اعتبار دو سال صادر می‌گردد.^۱ امروزه پدیده امنیت در جوامع و سطوح مختلف زندگی انسان‌ها دیگر محدود به آرامش پس از جنگ‌های ویرانگر و توانایی نظامی نبوده، بلکه به تمام سطوح زندگی مدرن انسان‌ها مربوط می‌شود.

با توجه به گستردگی ابعاد امنیت و تقسیم آن به زیرشاخه‌های فراوانی از قبیل امنیت اقتصادی، امنیت سیاسی، امنیت اجتماعی، امنیت فرهنگی، امنیت فردی، امنیت روانی و... امروزه ایجاد و حفظ امنیت در تمام ابعاد آن به یکی از دغدغه‌های اصلی حکومت‌ها تبدیل شده است و درواقع یکی از معیارهای اصلی ارزیابی حکومت‌ها و دول چه از منظر داخلی و چه از دید جامعه بین‌الملل، میزان توانایی

۱- ساختار سازمان‌های غیردولتی در ایران؛ ساختار و روند شکل‌گیری سازمان‌های غیردولتی و همچنین سطوح فعالیت NGO در جمهوری اسلامی ایران را می‌توان به شکل زیر طراحی نمود:

| | | | |
|------------------|----------------------|------|-------------|
| مدرن | نیمه سنتی- نیمه مدرن | سنتی | ساختار NGO |
| ملی و بین‌المللی | ملی | محلی | سطوح فعالیت |

(مقاله شیوه‌های اثرگذار سازمان‌های غیردولتی در مجامع بین‌المللی، سهیلا بابامرادی، ۱۳۸۰)

آن‌ها در ایجاد و حفظ امنیت بوده و کنترل و مهار عوامل به‌وجود آورنده بحران در امنیت جامعه از وظایف اصلی حاکمان و دولتمردان و اقشار تأثیرگذار در این امر است.

مدیریت جامعه در زمینه ایجاد شرایط و بسترسازی امنیت اجتماعی و سیاسی، نقش ویژه‌ای دارد. نقشی که باید مورد توجه مسئولان قرار گیرد. سازمان‌های غیردولتی از جایگاه ویژه‌ای در جریان تصمیم‌گیری ملی و بین‌المللی برخوردارند و سطح نفوذ آن‌ها از مسائل فرهنگی، اقتصادی تا امور بشردوستانه گسترده شده و به مشورت‌دهی، تدوین برنامه و تأثیرگذاری در مذاکرات رسمی دولتی در طبقه‌های مختلف رسیده است. انجمن‌ها به دلیل استقلال منابع مالی و انسانی، تصمیم‌گیری سریع به دور از بوروکراسی دولتی، انعطاف‌پذیر بودن و خود پایداری، کارآمدی روبه رشد دارند. این انجمن‌ها با تکیه بر همیاری مردم، ساختن جامعه مدنی را اصل کلی حاکم بر فعالیت خود قرار داده‌اند و به این لحاظ یکی از اساسی‌ترین شاخص‌های توسعه انسانی به شمار می‌روند. جمهوری اسلامی ایران در جهت تحقق اهداف چشم‌انداز ۱۴۰۴ نیاز به امنیت دارد. افراد و دیگر ارکان جامعه باید با مشارکت هم در محیطی آرام و امن و صمیمانه بدون دغدغه خاطر و عوامل مزاحم، اهداف جامعه را تحقق بخشند. محیطی که جریان رشد و کمال انسان را نیز میسر سازد (تصدیقی، ۱۳۷۴). لذا باید دید که سازمان‌های غیردولتی تا چه میزان در تقویت امنیت به کمک کشور می‌شتابند و زمینه رشد و شکوفایی مردم و نظام فراهم می‌گردد؟

تعاریف و ادبیات اساسی

جامعه مدنی

جامعه مدنی مجموعه نهادها، انجمن‌ها و تشکیلات اجتماعی هستند که وابسته به دولت و قدرت سیاسی نیستند ولی نقش تعیین‌کننده‌ای در صورت‌بندی قدرت

سیاسی دارند. جامعه مدنی وقتی قوام می‌یابد که نه تنها از نظر قدرت سیاسی استقلال داشته و خودمختار باشد، بلکه بر نهادهای دولت نیز اعمال قدرت یا نفوذ کند. حکومت مشروط و محدود و آزادی شهروندان نیازمند وجود جامعه مدنی پرتنوعی است که مرکب از انواع انجمن‌ها و گروه‌های فکری، فلسفی، مذهبی، فرهنگی و سیاسی باشد. نفس وجود و قوت جامعه مدنی، موجب پراکندگی در منابع قدرت در جامعه می‌گردد. انجمن‌های جامعه مدنی، اهرم مقاومت در مقابل قدرت خودکامه و مطلقه به شمار می‌روند. حضور گروه‌های جامعه مدنی در عرصه سیاست و قدرت نیز به واسطه رقابت میان آن‌ها، مانع از تشکیل حکومت یکپارچه و استبدادی از جانب هر یک از آن‌ها بر ضد دیگران می‌گردد (بشیریه، ۱۳۸۲: ۲۴۶).

در جریان توسعه، جامعه مدنی و نهاد دولت که اصلی‌ترین نهاد جامعه سیاسی به شمار می‌رود در ارتباط فعالی با یکدیگر قرار دارند و توسعه بادوام و دموکراتیک نیازمند همکاری نزدیک دولت و جامعه مدنی است و در صورتی که این دو از خصلت‌های لازم توسعه‌گرا بودن برخوردار باشند در گذار از روند رشد و توسعه به توازن قدرت خواهند رسید و یاور یکدیگر خواهند بود^۱ (امیراحمدی، ۱۳۸۱: ۱۳).

انجمن‌های مدنی چنانچه متن و محیط سیاسی اجازه دهند، می‌توانند وزنه متعادلی در برابر دولت باشند ولی در کشورهای غیردموکراتیک و سلطه‌گر سازمان‌های مدنی از طریق ترکیبی از شیوهایی مانند قانون‌گرایی، اجبار، در برگیری و تسهیم نقش‌های جامعه مدنی از طریق دولت، محدود و کنترل می‌گردند. لذا در چنین ساختار سیاسی، جامعه مدنی ورودی یکپارچه‌ای برای مشارکت سیاسی فعال‌تر، پاسخگوتر و معنادار نیست. در عوض در این کشورها دو فضای مدنی

۱- شکل سازمانی بخش بازار، بنگاه یا شرکت است. شکل سازمانی دولت، حکومت است. شکل سازمانی مناسب جامعه مدنی، سازمان خصوصی غیرانتفاعی است که ما آن را سازمان جامعه مدنی یا سازمان غیردولتی می‌نامیم. در جامعه متعادل یا دارای عملکرد مناسب، این سه بخش کامل‌کننده یکدیگر هستند و باهم کار می‌کنند نه علیه هم.

متفاوت وجود دارد: یک فضا مبتنی است بر پیوندهای عمودی که به تقویت قدرت حاکم می‌انجامد و دومی مبتنی است بر پیوندهای افقی که به تقویت مشارکت و حضور مدنی دموکراتیک منتهی می‌شود. فشار برای ایجاد اصلاحات تنها از طریق گروه دوم برمی‌خیزد (التیامی نیا، ۱۳۹۳: ۷۳).

سازمان‌های مردم‌نهاد^۱

سازمان غیردولتی، جمعیت‌ها، جنبش‌ها و یا گروه‌هایی هستند که با استقلال کامل از دولت، بدون قصد منفعت‌طلبی توسط مردم و برای رفع یکسری مشکل جمعی و در جهت دفاع از منافع خاصی همچون مسائل شغلی، اجتماعی، فرهنگی، تجاری، سیاسی، علمی، انسان دوستانه، مذهبی و توسعه اجتماع ملی یا ... تشکیل گردیده‌اند^۲ (الوانی، ۱۳۸۱).

چهار شاخصه اصلی سازمان‌های مردم‌نهاد شامل غیردولتی، غیرسیاسی (در صورت فعالیت سیاسی باید مشمول ماده ۱ قانون احزاب گردد)، غیرانتفاعی و تجاری (فعالیت اقتصادی نمی‌تواند انجام دهد؛ بنابراین مشمول معافیت پرداخت از مالیات می‌باشد) و داوطلبانه (به معنای مشارکت و تأسیس و اداره سازمان بر اساس اصل آزادی اراده اشخاص است) دارای استقلال و هویت، اشتراک هدف، قانونمند، شفافیت در فعالیت، آزادی عضویت و تداوم و استمرار می‌باشد. سازمان‌های مردم‌نهاد به‌عنوان هسته‌های فعال و خودجوش که به‌صورت نیروهای هوشیار، ناظر، امدادگر و... و یا پشتیبان قانون و عدالت ظاهر می‌گردند در نقش پلی بین دو عنصر اساسی جامعه، یعنی مردم و دولت، عمل کرده، به روابط سالم بین آن‌ها قوام و دوام می‌بخشند.

1- NGO

۲- نمونه‌های سازمان جامعه مدنی عبارت‌اند از: بنیادهای خیریه، اتحادیه‌های کارگری و انجمن‌های کارفرمایی، سازمان‌های زنان، سازمان‌های پشتیبانی از کار افتادگان، سازمان‌های قومی و نژادی، انجمن‌های اسکان آوارگان و بی‌خانمان‌ها، انجمن‌های تعاونی، کلوپ‌های جوانان، سازمان‌های محیط‌زیست محیطی، انجمن‌های حرفه‌ای، جامعه ضدبردگی و ضد نژادپرستی، سازمان هلال‌احمر.

نقش‌ها و کارکردهای سازمان‌های غیردولتی

۱- از دستاوردهای مهم سازمان‌های مردم‌نهاد تقویت سرمایه اجتماعی بیونددهنده جامعه با حکومت می‌باشد. این نوع سرمایه با افزایش اعتماد، مشارکت و آگاهی در سطح جامعه موجب تقویت شبکه‌های اجتماعی و تقویت همبستگی و تعهدات شهروندان با نظام سیاسی می‌شود. نتیجه سرمایه اجتماعی نوعی اطاعت آگاهانه شهروندان نسبت به نظام سیاسی است.

۲- سازمان‌های مردم‌نهاد تلاش وافر دارند که تفکر حکومت قانون در سطح جامعه جاری شود که این امر نه تنها حکومت مطلقه را کنار می‌زند بلکه موجب ایجاد نوعی چرخه فضیلت نیز می‌گردد بدین معنی که هیچ فرد و گروهی نمی‌تواند فراتر از قانون باشند. لذا قانون بر مبنای برابری و جهان‌شمولی همه افراد جامعه، در سطح نظام پیاده می‌شود. همین‌طور چرخه فضیلت موجب فراگیرتر شدن این نهادها و مشارکت بیشتر مردم می‌شود (جبل عاملی، ۱۳۹۳: ۳۷۵).

۳- در نقش سیاسی، کامل‌کننده حزب‌های سیاسی، سازوکارهای متغیر و انعطاف‌پذیری هستند که شهروندان از طریق آن‌ها گستره وسیع منافع خویش را تعریف و مفصل‌بندی می‌کنند. نیازهای محلی را تأمین و مطالبه‌ها و تقاضاهای خود از دولت را صورت می‌بخشند.

۴- در نقش آموزشی به تأمین زمینه‌های آموزش شهروندی دموکراتیک، توسعه مهارت‌های سیاسی اعضای خود، جذب رهبران سیاسی جدید، تشویق مشارکت

۱- فعالان نهادهای غیردولتی با رأی مردم انتخاب نمی‌شوند و یا مقام‌های دولتی آن‌ها را نصب نمی‌کنند. لذا باید بر روی خط تعادل اشی از آراء و افکار گوناگون و درگیر حرکت کنند و در برابر سئوالات افراد و طرفداران پاسخ‌گو باشند. نهاد غیردولتی بایستی از درگیری و گسترش برخوردهای صنفی و گروهی پرهیز نماید و برای رسیدن به اهداف خود، مشارکت، هم‌گرایی و وحدت کلیه قشرهای جامعه را در دستور کار خود قرار دهد. آزادی‌های نسبتاً گسترده در چارچوب قانون و پاسخگو بودن مستقیم در برابر دولت و فرد ملت بایستی به ابهام در عملکرد و جرمی شدن آنان بینجامد. از این‌رو، شفافیت در کار و ارائه گزارش دوره‌ای از وضعیت و موارد شکست و موفقیت از دیگر ویژگی‌های نهادهای غیردولتی است (مقاله پدیده‌ای به نام سازمان غیردولتی از جواد امین منصور).

سیاسی و آموزش عمومی مردم درباره گستره وسیعی از موضوعات موردعلاقه مردم مشغول‌اند.

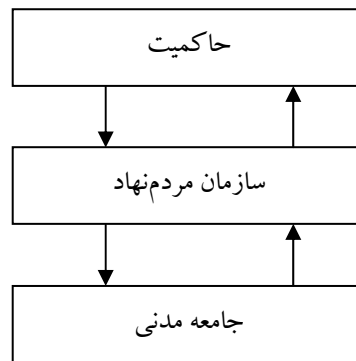
۵- در نقش‌نگهبانی و نظارتی همراه با مطبوعات به کنترل لجام زنی بر تمایل بی‌پروای دولت برای تمرکز قدرت و گریز از پاسخ‌گویی و کنترل مدنی اقدام می‌کنند (صدوقی، ۱۳۸۰). سازمان‌های مردم‌نهاد با در دست داشتن قدرت رسانه‌ای و اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی، نقش تحرک افکار عمومی را دارا هستند. لذا قادرند در رشد دموکراسی در یک جامعه تأثیر عمیق بگذارند. نتایج رشد دموکراسی می‌تواند منجر به مشارکت شود.

۶- سازمان‌های مردم‌نهاد فاصله بین نخبگان و توده مردم را پر می‌کنند و موجب موفقیت رشد اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی جامعه می‌شوند. سازمان‌های غیردولتی با تقویت سلول‌های بافت ملی از جمله بافت سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی، بحران را از عمق جامعه برمی‌دارند و سبب تقویت نظام و نظامند کردن کشور می‌گردند.

۷- سازمان‌های مردم‌نهاد به‌عنوان چتر حمایتی در جامعه عمل می‌کنند و لذا توسط دولت کنترل نمی‌شوند و دغدغه آن‌ها حقوق انسانی و بشری که زیرمجموعه آن حقوق اقتصادی، سیاسی، مدنی و محیط‌زیست می‌باشد. از کارکردهای سازمان‌های مردم‌نهاد می‌توان در گسترش پایداری در تولید و مصرف نام برده شامل منابع طبیعی و محیط‌زیست، منابع تولید (بازیابی، بهره‌برداری پایدار، توسعه، حفظ).

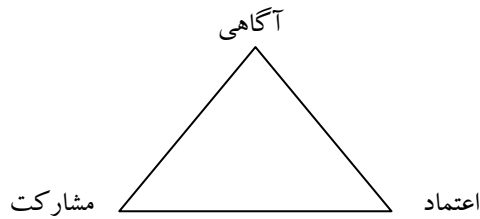
۸- سازمان‌های مردم‌نهاد بین سیاست دولت و مطالبات مردم در وسط قرار می‌گیرند و مثل یک فیلتر عمل می‌کنند. لذا خواسته‌ها و یا فشارها را متوازن و معین و محدود کرده تا قابل‌چانه‌زنی - دسترسی و پیگیری شود. نقش آن‌ها در این است که قدرت چانه‌زنی را افزایش دهند و مطالبات گسترده

و افسارگسیخته را جمع کرده و محدود و استاندارد نموده و کف مطالبات را در کنار میز مذاکره قابل طرح می‌نمایند. سازمان‌های مردم‌نهاد طرفین اختلاف را به میز مذاکره می‌کشانند و لذا در بحران‌ها و خصوصاً بحران امنیتی، جانب‌دارانه برخورد نمی‌کنند و تلاش می‌کنند و کمک می‌کنند مطالبات دو طرف روشن‌سازی شود و با روشن شدن محل نزاع، بالطبع توافقات حاصل می‌گردد.



رابطه دوطرفه سازمان‌های مردم‌نهاد با حاکمیت و جامعه مدنی

باید گفت رشد اقتصادی و توسعه سیاسی در غیاب سازمان‌های مردم‌نهاد زمینه کاهش مشارکت را دارد که دارای نتایجی همچون بی‌ثباتی، بی‌نظمی، هرج و مرج، اقتدارگرایی و زوال سیاسی و درنهایت ناامنی فراگیر را دارا می‌باشد. لذا برای رشد و توسعه، هم دولت‌ها و همسازمان‌های بین‌المللی بر آن شدند تا با ارائه و تدوین سازوکارهای خاص، انرژی سرشار سازمان‌های غیردولتی را نهادینه ساخته، در جهت اعتلای اهداف خود یا جامعه ملی و بین‌المللی به‌کارگیرند. به هر ترتیب شکل‌گیری سرمایه اجتماعی و ظهور انجمن‌های داوطلبانه مستلزم یک پیش‌نیاز سه وجهی است



رابطه سه وجهی تقویت سرمایه اجتماعی: آگاهی، اعتماد، مشارکت نسبت به هم (لرنی ۱۳۸۴: ۶۲).

اعتماد

اعتماد اصل زرین و بنیاد زندگی اقتصادی، سیاسی و اجتماعی جوامع بشری را تشکیل می‌دهد. بدون اعتماد هیچ‌گونه مناسبات انسانی نمی‌تواند دوام و پایدار باقی بماند. عدم اعتماد باعث بحران و جدایی، از بین رفتن روند اتحاد ملی برای خوشبختی انسان‌های جامعه و سبب فاصله میان اقشار مختلف اجتماع، باعث تشتت فکری، پراکندگی تشکیلاتی نهادهای سیاسی و مدنی خواهد گردید و می‌توان گفت که همه بحران‌ها، بحران‌هایی از جنس اعتمادند. بی‌اعتمادی به دولت به تقاضا برای خدمات حمایتی خصوصی منجر می‌شود. بی‌اعتمادی یعنی فقدان صلاحیت و مشروعیت دولت. مردم برای حل عادلانه و مؤثر اختلافات به دولت اعتماد نمی‌کنند بنابراین به مکانیسم‌های جایگزین توجه نشان می‌دهند (سوزان رز، ۱۳۸۵: ۱۷۵).

روابط اعتماد را در چهار حوزه می‌توان تقسیم نمود که از آن جمله می‌توان به:

- ۱- اعتماد شهروندان به دیگر شهروندان
- ۲- اعتماد شهروندان به نخبگان سیاسی
- ۳- اعتماد نخبگان به یکدیگر
- ۴- اعتماد نخبگان به شهروندان

آگاهی و شفافیت

فلسفه وجودی و هدف اعلام‌شده یا اعلام‌نشده سازمان‌های غیردولتی شفاف‌سازی جامعه است. شفافیت در عرصه‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی از اولویت‌های مبرم سازمان‌ها، نهادهای مدنی و سیاسی می‌باشد. یکی از رویکردهای شفاف بودن در عرصه‌های گوناگون، اطلاع‌رسانی است؛ اطلاع‌رسانی زمینه‌ساز دسترسی مردم به مسائل عمده و اساسی اجتماعی است.

دسترسی به اطلاعات، مؤلفه‌ای محوری در شفافیت حکومتی است و شفافیت حکومتی ابزاری برای دستیابی به پاسخ‌گویی است. مسئله پاسخ‌گویی در خدمت عمومی، مسئله‌ای پیچیده است که شامل موازنه هنجارهای رقابتی و مسئولیت‌پذیری درون شبکه پیچیده‌ای از بازیکنان بیرونی با معیارهای حرفه‌ای، ترجیحات شهروندان، موضوعات اخلاقی، قانون عمومی و سرانجام علایق عمومی است (مرادی، ۱۳۹۲: ۵۵۹).

مشارکت

از آنجاکه تشکل‌های مردمی در جامعه مدنی، مهم‌ترین حلقه پیوست دولت و قشرهای گوناگون مردم به شمار می‌روند و به دلیل ماهیت مردمی خود، می‌توانند در عرصه‌های گوناگون به بسیج توده‌های مردم پرداخته و از گنجینه‌های بی‌پایان توانایی‌ها و ظرفیت‌های بالقوه مردمی، برای توسعه پایدار جامعه بهره‌گیرند. وقتی اندیشه مشارکت در جامعه‌ای قوت می‌گیرد که عناصر آزادی، آگاهی و حرکت داوطلبانه در آن جامعه حضور همیشگی یابند.

افزایش مشارکت سیاسی به افزایش منافع ملی و امنیت ملی بستگی دارد. نکته اساسی این است که رفتارهای افراد معنادار است و ما می‌توانیم با تفسیر این رفتارها به چرایی و چگونگی کنش‌های آنان پی ببریم؛ بنابراین، مشارکت‌کننده بر

اساس انگیزش‌ها و پندار خود رفتار می‌کند. از این‌رو، مردم بر اساس پندارها، عقاید و ارزش‌های موردنظر خود، تصویری از جامعه در ذهن دارند و می‌توان گفت: تمامی روابط و مناسبات اجتماعی زاییده پندار و متکی بر پندار هستند. لذا پندار جمعی در قالب مشارکت عمومی تبلور می‌یابد و رفتار مشارکت‌کننده بر اساس پندارها و انگیزش‌های خاصی را می‌توان مورد تفسیر قرارداد؛ زیرا رفتار وی معنادار است و بر اساس آن، به عملی خاص مبادرت می‌ورزد. مهم‌ترین حسن مشارکت سیاسی تضمین رشد سیاسی مردم و جامعه در عین حفظ ثبات رژیم سیاسی است. مشارکت زمانی مؤثر واقع می‌شود که تغییراتی بنیانی در اندیشه و عمل به وجود آیند. از این‌رو، ایده‌های مربوط به مشارکت یک نقطه مشترک دارند و آن بها دادن به نقش و نظر مردم در تصمیم‌گیری‌های سیاسی و دسترسی آن‌ها به منافع قدرت است.

مشارکت سیاسی، زمینه و شرایطی را ایجاد می‌کند که مردم بتوانند به‌طور آزادانه در آن فضا مشارکت داشته باشند و یکی از موارد مهم اساسی، آزادی‌های اساسی و قانونی مردم است (نبوی، ۱۳۹۰).

مشارکت سیاسی دارای ویژگی‌های ذیل است:

در مشارکت، آزادی نهفته است و بدون آزادی و امکان فکر کردن و عمل آزاد، مشارکت واقعی امکان ندارد.

مشارکت سیاسی باید آگاهانه باشد. از این‌رو، مشارکت‌هایی که از روی اکراه و اجبار و فرمایشی است مشارکت سیاسی واقعی به شمار نمی‌آیند. در مشارکت سیاسی، سه عنصر اصلی وجود دارند: سهم شدن در قدرت؛ کوشش‌های سنجیده گروه‌های اجتماعی به‌منظور در دست گرفتن سرنوشت و بهبود شرایط زندگی خودشان و ایجاد فرصت‌هایی برای گروه‌های فرودست.

کارآمدی

دولت باید بتواند گسست بین خواسته‌های به حق مردم و خدمات دولتی را کاهش داده و مردم آن را دولتی خدمتگزار ببیند. بهترین روش تشخیص کارآمدی دولت، بررسی محرومیت‌ها از جمله دسترسی مالی، سرمایه انسانی، سرمایه اجتماعی، خدمات بهداشتی و آموزشی است تا توان از کار انداختن الگوهای تبعیض و نابرابری محققو زمینه کارآمدی بروز و نمایان شود (مرادی، ۱۳۹۲: ۲۶۲)

شناسایی چندگانگی و تمرکز محرومیت‌ها در یک نقطه از شهر می‌تواند بسیار خطرناک باشد. بنابراین تمرکز بر این نقاط برای حمایت از خانوارها برای برون‌رفت از فقر بسیار واقع‌بینانه است.

پنج نوع محرومیت و فقر شهری که نشان‌دهنده ناکارآمدی دولت و زمینه اعتراض عمومی را می‌تواند در کلان‌شهرها به همراه داشته باشد شامل:

۱- درآمدهای ناکافی و بی‌ثباتی‌های مالی ناکافی، ناپایدار یا پرخطر همچون کمبود آموزش و مسکن

۲- ارائه ناکافی زیرساخت‌های عمومی (آبولوله‌کشی، بهداشت، جاده و راه)

۳- ارائه ناکافی خدمات پایه‌ای

۴- شبکه‌های امنیتی محدود برای کسانی که توانایی پرداخت هزینه خدمات را ندارند.

۵- حمایت ناکافی از گروه‌های فقیرتر از راه قانون و حقوق و بی‌قدرتی این گروه‌ها در نظام‌های سیاسی و اداری.

این محرومیت‌ها به روشنی دلالت دارد که فقر تنها شامل نداشتن کار یا درآمد نمی‌شود، بلکه به وسیله ساختارهای محدودیت جمعی که برآورده ساختن نیازها و دستیابی به سهم‌هایی از خدماتی که از آن محروم شده‌اند را برای خانواده‌های فقیر دشوار می‌سازد. این جنبه‌ها با یکدیگر و با عمیق شدن فقر برای افراد خانواده و با

محرومیت در یک حوزه تعامل متقابل دارد که خانواده‌های فقیر را از برآورده ساختن نیازهایشان در سایر حوزه‌ها بازمی‌دارد (مرادی، ۱۳۹۲: ۲۴۳). مهمترین مبانی و اصول کارآمدی در اندیشه از: برقراری عدالت، آزادی و حریت، ولایت و رهبری، اصول‌گرایی، مردم‌سالاری دینی، مشروعیت، وحدت ملی و توسعه انسانی.

مشروعیت

منظور از «مشروعیت» این است که، کسی حق حاکمیت و در دست گرفتن قدرت و حکومت را داشته باشد و مردم وظیفه خواهند داشت از آن حاکم اطاعت کنند. پس می‌توان گفت: مشروعیت یعنی حقانیت (مصباح یزدی، ۱۳۸۶: ۲۰). مشروعیت سیاسی از وجه بیرونی (کارآمدی نظام و رضایت مردم) و وجه درونی (ایدئولوژی فراگیر و باور قلبی مردم به حقانیت سیاسی نظام) برخوردار است که هرگاه هر دو وجه در کنار هم حضور داشته باشند، نظام از مشروعیت مضاعفی برخوردار است. حکومت، تدبیر امور اجتماعی به منظور تحقق نظم، امنیت، رفاه و برقراری عدالت اجتماعی بوده و مهم‌ترین اهداف حکومت بازگشت به اسلام واقعی، توسعه اقتصادی و تأمین امنیت، اصلاح روابط اجتماعی و قانون‌گرایی است. یک حکومت هنگامی برای مردم مشروعیت دارد که به آن اعتماد داشته باشند؛ اما کسب این اعتماد به عوامل زیر بستگی دارد:

- ۱- گسترش مشارکت واقعی مردم
- ۲- قانون مند بودن نظام
- ۳- افزایش کارآیی در چارجوب نظام اداری
- ۴- توانایی سیستم در ارتباط دادن ارزش‌ها به عملکرد و سیاست‌های نظام سیاسی (قوام، ۱۳۷۱: ۱۲۵)

امنیت

معنای لغوی امنیت^۱، رهایی از تشویش، اضطراب، نااطمینانی و مخاطرات است. امنیت یعنی استفاده بهینه از فرصت‌ها برای رفع تهدیدها، «امنیت به‌طور کلی یعنی تداوم اموری مانند سلامت جسم و فکر و روح، همبستگی خانواده، جریان سرمایه‌گذاری فیزیکی و انسانی و جریان مصرف معقول. همچنین انتظارات افراد جامعه از تداوم آتی این امور به سمت بهتر شدن؛ به‌گونه‌ای که موقعیت موجود و بهبود این امور، از تعرض و گزند عوامل مخربمختلف در امان باشند» (متقی، ۱۳۷۷: ۲۵). از مهم‌ترین ارزش‌های حیاتی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران، که با مسئله امنیت ارتباط دارد، می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

۱. تهدید علیه نظام اسلامی؛
۲. تهدید علیه ارزش‌های اسلامی؛
۳. تهدید علیه تمامیت ارضی؛
۴. تهدید علیه منافع و نیازهای اقتصادی

بحران امنیتی

اقدام یا مجموعه اقدامات سازمان‌یافته‌ای که باعث برهم خوردن تعادل نظام حکومتی می‌شود و با روند رو به وخامت، منافع امنیت ملی را تهدید می‌نماید. از این منظر می‌توان گفت هر بحرانی می‌تواند چهره امنیتی داشته باشد (ساوه درودی، ۱۳۹۰: ۲۵-۲۴)؛ بنابراین از منظر امنیتی، در واقع، تمام بحران‌ها پدیده‌هایی هستند که از ارزش امنیتی برخوردارند و در چگونگی مواجهه با وضعیت‌های بحرانی، لزوماً می‌بایستی قواعد امنیتی را به کارگرفت تا از تبدیل آن به یک بحران امنیتی جلوگیری شود.

1- Security

روند شکل‌گیری بحران امنیتی

همه بحران‌ها در سطح خرد و کلان، داخلی و خارجی، سازمانی و غیرسازمانی، طبیعی و غیرطبیعی چنانچه از حد متعارف خود خارج شده و قابل کنترل نباشد می‌توانند در درازمدت یا کوتاه‌مدت تبعات منفی بر اقتدار و ثبات حکومت‌ها وارد کنند و آن‌ها را درحوزه‌های امنیتی با مشکلات جدی همراه سازند. بحران‌های امنیتی می‌توانند به شکل مستقیم یا غیرمستقیم ظاهر شوند. بحران‌هایی که به‌طورمستقیم ظاهر می‌شوند، اصطلاحاً تحت عنوان تهدیدات، امنیت ملی کشور را هدف قرار می‌دهند. شناسایی این‌گونه بحران‌ها ساده‌تر و سهل‌تر می‌باشد. تعرض یک کشورخارجی، ائتلاف نیروهای مخالف حکومت با بیگانگان و دشمن، از بارزترین این بحران‌هاست.

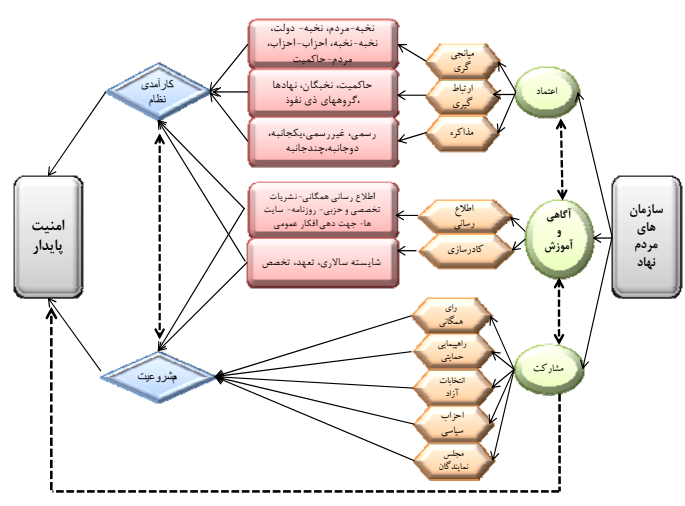
بحران‌هایی که به‌طور غیرمستقیم ظاهر می‌شود، به‌مراتب خطرناک‌تر از شق اول هستند این قبیل بحران‌ها با زیرساخت‌های ضد امنیتی و در بستر بحران‌های غیرامنیتی که در برخی موارد کاملاً مخفی است، حرکت اولیه خود را شروع می‌کنند و در مراحل بالاتر با گسترش آن، ثبات نظام حاکم را زیر سؤال می‌برند و منافع امنیت ملی را هدف قرار می‌دهند. این موارد که تحت عنوان آسیب‌پذیری‌های نظام از آن یاد می‌شود به اشکال مختلف بروز می‌یابد و حوزه‌های آن بسیار گسترده و شناسایی آن‌ها بعضاً سخت و مشکل می‌باشد. برخی از موارد فوق عبارت‌اند از: ترور، خرابکاری، نارضایتی عمومی ناشی از فقر و بیکاری و تورم، شعارنویسی، پخش اعلامیه، تظاهرات و راهپیمایی، اعتصاب، اغتشاش، شورش و

بحران‌های امنیتی از آن جهت که در مخالفت با نظام حاکم و یا هیئت حاکمه صورت می‌پذیرد، می‌تواند در درازمدت یا کوتاه‌مدت با توجه به شرایط حاکم بر کشور از جهات مختلف زمانی و مکانی به یک بحران اجتماعی یا حتی انقلاب و کودتا تبدیل شود. در چنین شرایطی احتمال دخالت کشورهای خارجی

به‌طورمستقیم مثل جنگ و غیرمستقیم همانند هدایت بحران‌ها با استفاده از عوامل وابسته وجود دارد.

مدل مفهومی

در گذشته جنبش‌ها نقش براندازی دولت را بر عهده داشتند ولی در نظریه نظام جهانی، جنبش‌های جدید با اجرای امور اصلاحی نقش تقویت دولت و حل منازعات را بر عهده دارند. مدل مفهومی زیر گویای رابطه ارگانیک میان سازمان‌های مردم‌نهاد و امنیت پایدار در چارچوب یک نظام مردم‌سالار است که در آن مؤلفه‌های اعتماد، آگاهی - آموزش و مشارکت بر گرفته از سازمان‌های مردم‌نهاد است که موجب تقویت پایه‌های مشروعیت و کارآمدی یک نظام گردیده و آن نظام را از گردنه‌های بحران‌های امنیتی عبور داده و موجب ثبات و نظم می‌گردد.



مدل مفهومی - سازمان‌های مردم‌نهاد بر مولفه‌های امنیت پایدار

یافته‌های تحلیلی پژوهش

* سازمان مردم‌نهاد تا چه حد می‌توانند با افزایش اعتماد مردم منجر به مهار بحران امنیتی گردند؟

جدول ۱- آزمون فرض T یک متغیره و معنی‌داری شاخص تأثیر سازمان‌های مردم‌نهاد در افزایش اعتماد مردم منجر

| گویه‌ها | تعداد | میانگین | آزمون t | درجه آزادی | معنی‌داری دوسویه |
|-------------|-------|---------|---------|------------|------------------|
| وضعیت مطلوب | ۱۱۰ | ۳.۸۸۰۷ | ۱۲.۲۳۵ | ۱۰۹ | ۰/۰۰۰ |
| وضعیت موجود | ۱۱۰ | ۳.۷۰۳۰ | ۸.۲۹۷ | ۱۰۹ | ۰/۰۰۰ |

به مهار بحران‌های امنیتی

معنی‌داری شاخص تأثیر سازمان‌های مردم‌نهاد در افزایش اعتماد مردم از معنی‌داری در سطح آلفای ۰.۰۵ کوچک‌تر می‌باشد. بدین معنی تفاوت بین معنی‌داری محاسبه شده و گزینه متوسط معنی‌دار می‌باشد؛ و همچنین نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که آزمون مقایسه میانگین‌های یک گروهی در خصوص ارزیابی میانگین نمرات مشاهده شده با حد متوسط مقیاس (نمره ۳) در سطح اطمینان ۹۵ درصد برای همه گزینه‌ها معنادار می‌باشد. لذا می‌توان نتیجه‌گیری کرد که سازمان‌های مردم‌نهاد بیش از حد متوسط در افزایش اعتماد مردم منجر به مهار بحران‌های امنیتی مؤثر می‌شوند.

* سازمان‌های مردم‌نهاد با استفاده از ابزار آگاهی و آموزش تا چه حد می‌توانند به مهار بحران امنیتی کمک نمایند؟

جدول ۲- آزمون فرض T یک متغیره و معنی‌داری شاخص تأثیر سازمان‌های مردم‌نهاد با استفاده از ابزار آگاهی و آموزش در مهار بحران‌های امنیتی

| گویه‌ها | تعداد | میانگین | آزمون t | درجه آزادی | معنی‌داری دوسویه |
|-------------|-------|---------|---------|------------|------------------|
| وضعیت مطلوب | ۱۱۰ | ۳.۷۹۰۹ | ۱۱.۱۶۳ | ۱۰۹ | ۰/۰۰۰ |
| وضعیت موجود | ۱۱۰ | ۳.۲۸۱۸ | ۲.۵۳۴ | ۱۰۹ | ۰/۰۱۳ |

معنی‌داری شاخص تأثیر سازمان‌های مردم‌نهاد با استفاده از ابزار آگاهی و آموزش در مهار بحران‌های امنیتی از معنی‌داری در سطح آلفای ۰.۰۵ کوچک‌تر می‌باشد. بدین معنی تفاوت بین معنی‌داری محاسبه‌شده و گزینه متوسط معنی‌دار می‌باشد. همچنین نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که آزمون مقایسه میانگین‌های یک گروهی در خصوص ارزیابی میانگین نمرات مشاهده‌شده با حد متوسط مقیاس (نمره ۳) در سطح اطمینان ۹۵ درصد برای همه گزینه‌ها معنادار می‌باشد. لذا می‌توان نتیجه‌گیری کرد که سازمان‌های مردم‌نهاد با استفاده از ابزار آگاهی و آموزش بیش از حد متوسط در مهار بحران‌های امنیتی مؤثر می‌باشد.

* سازمان‌های مردم‌نهاد تا چه حد می‌توانند با افزایش مؤلفه مشارکت جامعه مدنی منجر به مهار بحران امنیتی گردند؟

جدول ۳- آزمون فرض T یک متغیره و معنی‌داری شاخص تأثیر سازمان‌های مردم‌نهاد در افزایش مؤلفه مشارکت جامعه مدنی منجر به مهار بحران‌های امنیتی

| گویه‌ها | تعداد | میانگین | آزمون t | درجه آزادی | معنی‌داری دوسویه |
|-------------|-------|---------|---------|------------|------------------|
| وضعیت مطلوب | ۱۱۰ | ۳.۶۹۷۰ | ۹.۲۰۲ | ۱۰۹ | ۰/۰۰۰ |
| وضعیت موجود | ۱۱۰ | ۳.۱۱۸۲ | ۱.۱۷۲ | ۱۰۹ | ۰/۲۴۴ |

معنی‌داری شاخص تأثیر سازمان‌های مردم‌نهاد در افزایش مؤلفه مشارکت جامعه مدنی از معنی‌داری در سطح آلفای ۰.۰۵ برای وضعیت مطلوب کوچک‌تر می‌باشد. بدین معنی تفاوت بین معنی‌داری محاسبه‌شده و گزینه متوسط برای وضعیت مطلوب معنی‌دار می‌باشد؛ و همچنین نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که آزمون مقایسه میانگین‌های یک گروهی در خصوص ارزیابی میانگین نمرات مشاهده‌شده با حد متوسط مقیاس (نمره ۳) در سطح اطمینان ۹۵ درصد برای همه گزینه‌ها معنادار می‌باشد. لذا می‌توان نتیجه‌گیری کرد که سازمان‌های مردم‌نهاد بیش از حد متوسط در مؤلفه مشارکت جامعه مدنی منجر به مهار بحران‌های امنیتی مؤثر می‌شود.

* سازمان‌های مردم‌نهاد چه تأثیری بر کارآمدی نظام دارند تا سبب مهار بحران‌های امنیتی شوند؟

جدول ۴- آزمون فرض T یک متغیره و معنی‌داری شاخص تأثیر سازمان‌های مردم‌نهاد بر کارآمدی نظام منجر به مهار بحران‌های امنیتی

| گروه‌ها | تعداد | میانگین | آزمون t | درجه آزادی | معنی‌داری دوسویه |
|-------------|-------|---------|---------|------------|------------------|
| وضعیت مطلوب | ۱۱۰ | ۳.۷۴۲۴ | ۱۰.۸۱۷ | ۱۰۹ | ۰/۰۰۰ |
| وضعیت موجود | ۱۱۰ | ۳.۰۶۸۲ | ۰.۷۲۱ | ۱۰۹ | ۰/۴۷۲ |

معنی‌داری شاخص تأثیر سازمان‌های مردم‌نهاد بر کارآمدی نظام در وضعیت مطلوب از معنی‌داری در سطح آلفای ۰.۰۵ کوچک‌تر می‌باشد. بدین معنی تفاوت بین معنی‌داری محاسبه‌شده و گزینه متوسط برای وضعیت مطلوب معنی‌دار می‌باشد؛ و همچنین نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که آزمون مقایسه میانگین‌های یک گروهی در خصوص ارزیابی میانگین نمرات مشاهده‌شده با حد متوسط مقیاس

(نمره ۳) در سطح اطمینان ۹۵ درصد برای همه گزینه‌ها معنادار می‌باشد. لذا می‌توان نتیجه‌گیری کرد که سازمان‌های مردم‌نهاد بیش از حد متوسط بر کارآمدی نظام منجر به مهار بحران‌های امنیتی می‌توانند مؤثر باشند.

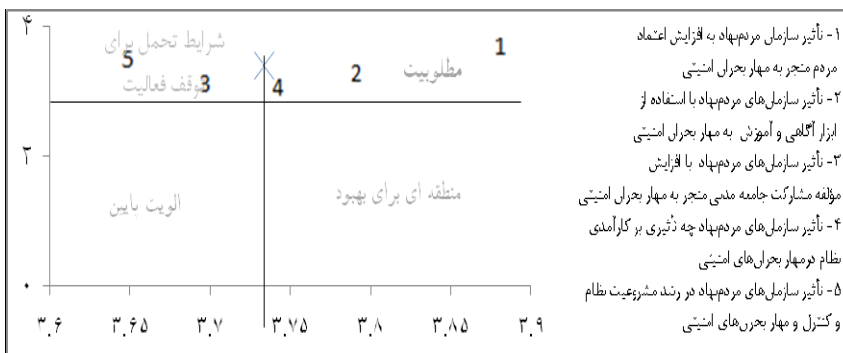
* سازمان‌های مردم‌نهاد تا چه حد سبب تقویت رشد مشروعیت نظام و کنترل و مهار بحران‌های امنیتی می‌گردند؟

جدول ۵- آزمون فرض T یک متغیره و معنی‌داری شاخص تأثیر سازمان‌های مردم‌نهاد در رشد مشروعیت نظام و کنترل و مهار بحران‌های امنیتی

| گویه‌ها | تعداد | میانگین | آزمون t | درجه آزادی | معنی‌داری دوسویه |
|-------------|-------|---------|---------|------------|------------------|
| وضعیت مطلوب | ۱۱۰ | ۳.۶۴۸۵ | ۹.۶۷۱ | ۱۰۹ | ۰/۰۰۰ |
| وضعیت موجود | ۱۱۰ | ۳.۴۹۰۹ | ۵.۹۰۱ | ۱۰۹ | ۰/۰۰۰ |

معنی‌داری شاخص تأثیر سازمان‌های مردم‌نهاد در رشد مشروعیت نظام و کنترل و مهار بحران‌های امنیتی از معنی‌داری در سطح آلفای ۰.۰۵ کوچک‌تر می‌باشد. بدین معنی تفاوت بین معنی‌داری محاسبه‌شده و گزینه متوسط معنی‌دار می‌باشد؛ و همچنین نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که آزمون مقایسه میانگین‌های یک گروهی در خصوص ارزیابی میانگین نمرات مشاهده‌شده با حد متوسط مقیاس (نمره ۳) در سطح اطمینان ۹۵ درصد برای همه گزینه‌ها معنادار می‌باشد. لذا می‌توان نتیجه‌گیری کرد که سازمان‌های مردم‌نهاد بیش از حد متوسط در رشد مشروعیت نظام و کنترل و مهار بحران‌های امنیتی مؤثر می‌شود.

تحلیل وضعیت موجود و وضعیت مطلوب با استفاده از روش IPA



همان‌طور که از جدول بالا ملاحظه می‌شود در نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در مهار بحران‌های امنیتی تهران، شاخص تأثیر سازمان مردم‌نهاد به افزایش اعتماد مردم منجر به مهار بحران امنیتی در ربع اول ماتریس IPA می‌باشند که از نظر عملکرد و اهمیت دارای مطلوبیت می‌باشند و شاخص تأثیر سازمان‌های مردم‌نهاد با استفاده از ابزار آگاهی و آموزش به مهار بحران امنیتی و شاخص تأثیر سازمان‌های مردم‌نهاد چه تأثیری بر کارآمدی نظام در مهار بحران‌های امنیتی در ربع دوم ماتریس واقع شده است که با بهبود عملکرد می‌تواند به مطلوبیت قابل‌انتظار برسد و شاخص تأثیر سازمان‌های مردم‌نهاد در رشد مشروعیت نظام و کنترل و مهار بحران‌های امنیتی در ربع سوم ماتریس IPA واقع می‌باشد و شاخص تأثیر سازمان‌های مردم‌نهاد با افزایش مؤلفه مشارکت جامعه مدنی منجر به مهار بحران امنیتی در ربع چهارم ماتریس IPA واقع می‌باشد.

نتیجه‌گیری

در روزگاری که جامعه شبکه‌ای در حال تبدیل شدن به جهان شبکه‌ای است، زمینه آمیزش تفکرات جوامع فراهم شده و نتیجه آن رشد و آگاهی اضافی در همه زمینه‌ها از جمله هیجان، انضباط، آموزش، خشونت، سرکوب و... می‌باشد. با شرایط

موجود جامعه به نحو اجتناب‌ناپذیری در حال بازتر شدن می‌باشد و قدرت و نظام سیاسی در حال تجزیه شدن است، لذا انسداد و انقباض در روزگار کنونی نمی‌تواند کارآیی داشته باشد.

در امر سیاسی باید حدود تحول ساختاری در جامعه ایران اسلامی را فهم کنیم. در حال حاضر فناوری سبب تغییر ساختاری در حوزه عمومی شده است و هرچقدر ما آن را انکار کنیم جامعه مسیر رادیکال‌تری را در پیش خواهد گرفت و به سمت لایه‌های مجازی حرکت خواهد نمود و خارج کردن آن از این تله تا حدودی محال است؛ بنابراین مکانیسم‌هایی که رابطه دولت و نیروهای اجتماعی را تنظیم می‌کند بایستی بیشتر و قوی‌تر گردد تا فهم مشترکی شکل گیرد و از رادیکالیسم جامعه جلوگیری شود.

در امر کمک به قانون‌گذاری و تنظیم مقررات به عنوان آسان‌کننده مسیر توسعه، سازگاری با نیازها و شرایط کشور باید در کانون وظایف قرار گیرند. تشکلهای باید نسبت به لایحه‌های دولت و یا طرح‌هایی که نمایندگان مجلس تدوین می‌کنند حساس باشند و به موقع برای اصلاح و بهبود آنها واکنش نشان دهند.

با توجه به اینکه سازمان‌های مردم‌نهاد جامعه مدنی را نمایندگی می‌کنند، در کشور ما سه نوع نگاه به آن انداخته شده است. نگاه اول نگاه بدبینانه، نگاه مسلط، به سازمان‌های مردم‌نهاد شده است که با عناوین مزدور، خائن و توطئه‌گر که عامل تغییر ساختاری می‌شوند. لذا با این برداشت امکان بسط نهادهای غیردولتی وجود نخواهد داشت و باید اقدام به تعلیق روند رشد این سازمان‌ها نمود.

نگاه دوم: معتقد است سازمان‌های غیردولتی هم ضروری است و هم سودمند، بنابراین حضور و رشد آن را امری طبیعی دانسته، این نوع نگاه بیشتر منطبق گفتگو دولت با مردم را دارند.

نگاه سوم: نگاه واقع‌بینانه و رشد متوازن به سازمان‌های غیردولتی است. این نوع

نگاه، این سازمان‌ها را نه خیر مطلق می‌داند و نه شر مطلق. افراط و تفریط ندارد. لذا معتقد است ۱- یک واقعیتی وجود دارد و آن نیازمندی گفتگوی دولت با همه لایه‌های اجتماعی که در شرایط فقدان نهادهای غیردولتی این امکان متصور نیست. ۲- در صورت عدم بسط نهادهای میانجی، جامعه تقاضاهای رادیکال‌تری را در پیش خواهد گرفت. ۳- فناوری این امکان را به نیروهای اجتماعی می‌دهد تا تقاضای تغییر را در جامعه از حالت دیدگاه‌های پراکنده به سمت یک جنبش اجتماعی سوق دهد؛ بنابراین با توجه به فرهنگ قوی و حفاظت‌شده کشور ما، با فعال کردن سازمان‌های مردمی و غیردولتی و بومی کردن آن، باید در پی روش‌هایی باشیم که نوعی مصونیت برای منافع ملی کشور ایجاد شود. این راه زمانی تحقق می‌یابد که گروه‌ها و سازمان‌ها توان اجماع‌سازی افکار و اندیشه‌ها و برنامه‌ها و راهکارها را داشته باشند. برای جلوگیری از خطر سازمان‌های مردم‌نهاد تلاش برای روند اجماع‌سازی، درون‌گرایی و انسجام داخلی سبب حمایت بی‌نظیر سازمان‌ها از یکدیگر شده و باعث می‌شود در مقابل افکار و اهداف دشمن پیوستگی و اتصال فرهنگی و فکری خود را حفظ نمایند. در نتیجه حکومتی توانایی پیروزی بر بحران‌ها را دارد که:

اولاً بتواند از همه نیروهای اجتماعی در راستای توسعه متوازن برای رسیدن به یک ضریب امنیت پایدار بالا و مقاوم بهره‌برداری نماید.

ثانیاً قدرت پاسخگویی خود را در برابر خواسته‌های مشروع مردم‌مبالا ببرد و از عمیق‌تر شدن شکاف میان انتظارات و واقعیات و متعاقب آن احساس هرمان و محرومیت را پیشگیری نماید.

ثالثاً با استفاده از ابزار آموزش و آگاهی بر درجه اعتماد متقابل مردم و خود افزوده و در زمان مناسب، عملکردی متناسب با شرایط، از خود بروز دهد.

رابعاً برای کنترل بر بحران‌ها از قدرت مشارکت سازمان‌ها و نهادهای غیردولتی به‌عنوان توان ملی بهره‌برداری نماید.

پیشنهادات

- با توجه به حضور مردم در صحنه‌های مختلف در طول سال‌های انقلاب اسلامی و پس از آن، اگر سازمان‌های مردم‌نهاد با استفاده از پتانسیل موجود در روشنگری افکار عمومی فعالیت بیشتری داشته باشند می‌توانند در رشد مشارکت هوشمندانه آحاد جامعه در نیل به دستیابی به سعادت عمومی و حذف عوامل سودجو و منفعت‌طلب مؤثر واقع شوند.

- از آنجا که جامعه ایران، جامعه دینی است و نظام جمهوری اسلامی مشروعیت خود را از طریق پیاده‌سازی احکام و موازین دینی به دست می‌آورد، لذا سازمان‌های مردم‌نهاد در تقویت بصیرت بنیه هیئت‌های مذهبی با مشارکت جمعیت جوان کشور می‌توانند مؤثر باشند و لذا حضور جمعیت جوان و آگاه جامعه در راستای اهداف انقلاب، مانع از هرگونه رخداد غیرامنیتی را سبب خواهد شد.

- چنان‌که می‌دانیم مجموعه سمن‌ها امکان و استعداد بالقوه بسیار قدرتمند و تأثیرگذاری هستند، لذا به‌شدت بایستی دقت شود در نحوه تعاملات و مراودات با این مجموعه‌ها در مبانی، اهداف و عملکرد سمن‌ها خلل و انحرافی ایجاد نگردد. البته امنیت بستر لازم و بنیادین مشترک فی‌مابین کلیه نهادهای اجتماعی است.

- پیشنهاد می‌شود رابطه علمی بین سازمان‌های مردم‌نهاد با مراکز دانشگاهی برقرار شود تا زمینه نوسازی علمی و فکری و شناخت ظرفیت‌های دو طرف بین دانشجویان و مدیران سازمانها بیشتر گردد.

- توصیه به تقویت و پیشرفت سازمان‌های غیردولتی و بومی‌سازی آنها در راستای توسعه پایدار در استان‌های محروم کشور

- واگذاری کار مردم به مردم با اصول و خط‌کش مبانی دینی و اعتقادی.

- اصلاح قوانین ساختاری و مقاوم‌سازی و آگاه‌سازی سازمان‌های غیردولتی در برابر امواج خواسته‌های اطلاعاتی سازمان‌های بین‌المللی

- تلاش دولت برای تمهید و فراهم‌سازی فضای مناسب جهت رشد و توسعه سازمان‌های مردم‌نهاد موجود در حیطه موضوعات اسلامی، اجتماعی، فرهنگی، انسانی و حقوق بشر در سطح جهان.

منابع

۱. الوانی، مهدی (۱۳۸۱)، سازمان غیردولتی و توسعه، فصلنامه مدیریت و توسعه.
۲. امیراحمدی، هوشنگ (۱۳۸۱)، کتاب جامعه سیاسی جامعه مدنی و توسعه سیاسی، نشر نقش و نگار.
۳. بشیریه، حسین (۱۳۸۲)، کتاب آموزش دانش سیاسی، انتشارات مؤسسه نگاه معاصر.
۴. تاجیک، محمدرضا (۱۳۸۴)، کتاب مدیریت بحران: نقدی بر شیوه‌های تحلیل و تدبیر بحران در ایران، تهران، فرهنگ گفتمان.
۵. پای، لوسین و دیگران (۱۳۸۰)، بحران‌ها و توالی‌ها در توسعه سیاسی، ترجمه غلامرضا خواجه سروی، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
۶. پورتال استان خراسان رضوی (۱۳۹۳)، اداره کل مدیریت بحران.
۷. تصدیقی، محمدعلی (۱۳۸۴)، مقدمه‌ای بر مدیریت آموزشی، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی شهرضا، ص ۱۴.
۸. ساوه درودی، مصطفی (۱۳۹۰)، مدیریت سازمان و بحران، تهران، نشر دانشکده فارابی.
۹. سریع‌القلم، محمود (۱۳۹۱)، کتاب ایران و جهانی‌شدن، مرکز تحقیقات و استراتژیک.
۱۰. سوزان رز، اکرم (۱۳۸۵)، کتاب فساد و دولت، علت‌ها پیامدها و اصلاح، ترجمه منوچهر صبوری، انتشارات شیرازه.
۱۱. کاظمی، علی اصغر (۱۳۶۶)، مدیریت بحران‌های بین‌المللی، تهران، دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی.
۱۲. کتاب مجموعه مقالات نقش و جایگاه سازمان‌های غیردولتی در عرصه فعالیت‌های ملی و بین‌المللی (کتاب)، انتشارات دفتر مطالعات و تحقیقات سیاسی وزارت کشور، بهار (۱۳۶۶).

۱۳. لرنی، منوچهر (۱۳۸۴)، کتاب جامعه‌شناسی امنیت، انتشارات موسسه فرهنگی نشر رامین.
۱۴. متقی، ابراهیم (۱۳۹۱)، روند تحول قدرت نرم در سیاست خارجی آمریکا، تهران، نشر ساقی.
۱۵. مرادی، علیرضا (۱۳۹۲)، کتاب اجتماع محلی و حکومت محلی، انتشارات تیسرا.
۱۶. صدوقی، مرادعلی (۱۳۸۰)، مقاله جایگاه سازمان‌های غیردولتی در روابط بین دولت و جامعه مدنی.
۱۷. مطهری، مرتضی (۱۳۷۲)، کتاب پیرامون انقلاب اسلامی، نشر صدرا.